

**Lättläst version av
Göteborgs Stads program för full delaktighet
för personer med funktionsnedsättning 2021–2026**

Innehåll

Inledning	3
Mänskliga rättigheter	3
Sveriges mål för funktionshinderspolitiken.....	3
Fyra viktiga områden	4
Uppföljning.....	4
Programmet	6
Programmet har 10 rättighetsområden	6
1. Rätten till ett självständigt liv	6
2. Rätten till information och kommunikation.....	8
3. Rätten till demokratisk delaktighet.....	9
4. Rätten till ett tryggt liv	11
5. Rätten till bästa möjliga hälsa.....	12
6. Rätten till utbildning	13
7. Rätten till arbete och sysselsättning	15
8. Rätten till fungerande bostad.....	16
9. Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer	18
10. Rätten till en meningsfull fritid.....	19

Inledning

Detta program berättar vad kommunen, Göteborgs Stad, ska göra för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara med och delta i samhället på samma villkor som andra. Alla ska kunna delta.

Alla nämnder och styrelser i Göteborgs Stad ska följa detta program. Programmet gäller år 2021–2026.

Flera olika organisationer har hjälpt till att skriva programmet. Göteborgs kommunfullmäktige har bestämt att det ska börja gälla 1 januari 2021.

Mänskliga rättigheter

Förenta nationerna (FN) har bestämt att alla människor är lika mycket värda.

Alla länder ska skydda dem som bor i landet. Personer med funktionsnedsättning har rättigheter om lika värde – mänskliga rättigheter.

Göteborgs Stad ska arbeta så att alla personer med funktionsnedsättning kan vara med och få så bra liv som möjligt

De som bor i Göteborg har rättigheter
Göteborgs Stad har skyldigheter.

Sveriges mål för funktionshinderspolitiken

Sverige har ett nytt mål för funktionshinderspolitiken. Sverige ska följa FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sveriges riksdag har bestämt att den som har en funktionsnedsättning har rätt att leva ett bra liv och vara med i samhället. Riksdagen har också bestämt att alla olika människor ska få plats och trivas och att det är viktigt att tänka på barns rättigheter.

Fyra viktiga områden

För att nå Sveriges mål är fyra områden extra viktiga.
De fyra områdena behöver varandra.

1. Principen om universell utformning

Det är bäst att göra rätt från början.
Då slipper man göra om efteråt,
för att man missade något från början.
Det kallas för principen om universell utformning.
Det som är universellt fungerar för många människor.

2. Befintliga brister i tillgängligheten

Idag finns det hinder
som stoppar många människor från att delta.
Dessa hinder behöver man hitta och ta bort.

3. Individuella stöd

Ibland behövs hjälpmedel, som en enskild individ kan få.
Det ska finnas olika stöd och hjälpmedel för dom som behöver det.

4. Alla ska kunna vara med

Det är viktigt att förhindra diskriminering.
Om någon lämnas utanför kallas det diskriminering.
Hinder som stoppar någon från att vara med kan vara
diskriminering.
Det är viktigt att arbeta med tillgängligheten
så att ingen lämnas utanför.

Bristande tillgänglighet kan sedan år 2015
räknas som diskriminering och vara olagligt.

Läs mer på <https://www.do.se/lattlast/>

Uppföljning

Göteborgs Stad kommer att följa upp
för att se om staden blir bättre
för personer med funktionsnedsättning.

Detta kommer att ske
år 2022, 2024 och 2026.

År 2026 ska organisationer
för personer med funktionsnedsättning
hjälpa till för att se om det blivit bättre.

Alla nämnder och styrelser i Göteborgs Stad behöver ha mer kunskap om vad som behöver göras för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara med och delta på lika villkor som andra. Då behöver man lyssna på personer med funktionsnedsättning, deras anhöriga och föreningar.

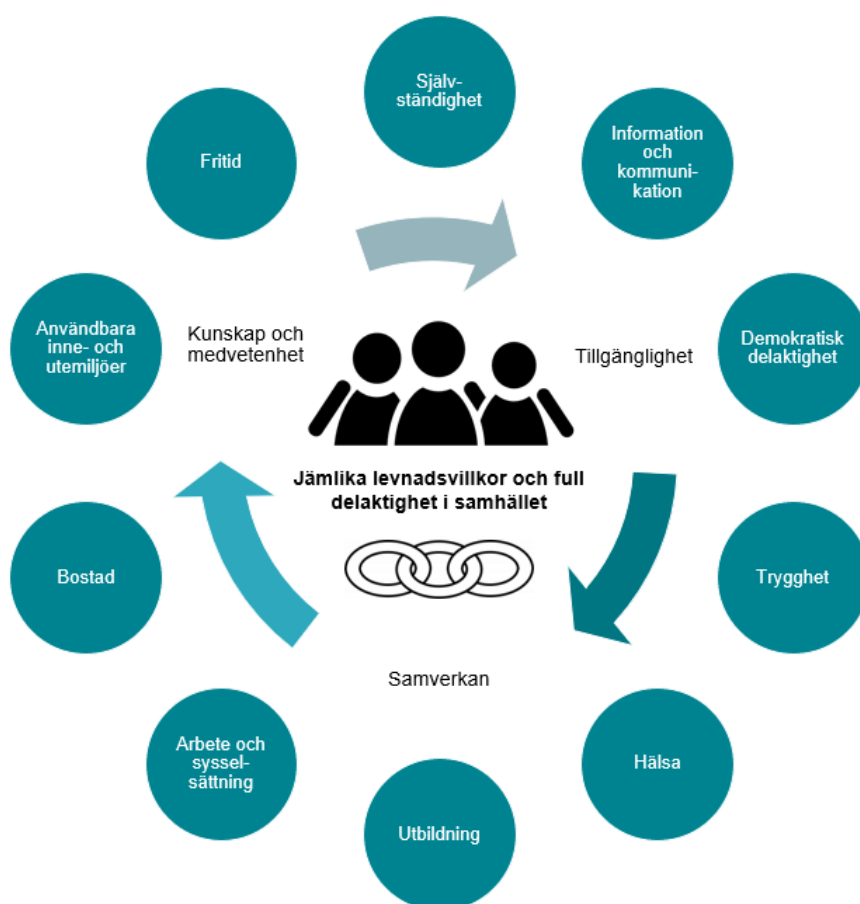
I det här programmet finns tio olika rättigheter för personer med funktionsnedsättningar som Göteborgs Stad ska arbeta med.

Bilden visar att alla rättigheter hänger ihop och påverkar varandra.

Till exempel:

För att ha en bra fritid måste man

- få information om aktiviteten
- det ska gå att resa dit och hem på ett tryggt sätt,
- de som leder aktiviteten ska vara välkomnande och ha kunskap
- den som behöver ska få eget stöd för att kunna delta.

Programmet

Programmet har 10 rättighetsområden

Rätten till:

1. ett självständigt liv
2. information och kommunikation
3. demokratisk delaktighet
4. ett tryggt liv
5. bästa möjliga hälsa
6. utbildning
7. arbete och sysselsättning
8. fungerande bostad
9. att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer
10. meningsfull fritid.

Det finns en förklaring under varje rättighetsområde.

Där står det vad personer med funktionsnedsättning har rätt till och vad som är problem idag.

Varje rättighetsområde har ett mål som staden ska nå.

För att nå målet finns det olika strategier.

Strategierna beskriver hur staden ska arbeta för att nå målet.

Här står också vilka som är särskilt ansvariga för att arbeta med strategierna.

1. Rätten till ett självständigt liv

Personer med funktionsnedsättning

har **rätt** att leva självständigt

och delta i samhället på lika villkor som andra.

De som behöver stöd för att kunna vara med ska få det.

Problem

Många personer med funktionsnedsättning

som bor i Göteborg

tycker inte att de själva kan bestämma

hur de ska leva.

Många har också för lite pengar.

Föräldrar som har barn med funktionsnedsättning upplever ofta att de måste planera och organisera mer än andra föräldrar för att deras barn ska må bra.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning kan leva ett självständigt liv på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

1:1 Göteborgs Stad ska informera personer med funktionsnedsättning om rättigheter och möjligheter på det sätt som individen kan ta del av och förstå. Informationen ska vara tillgänglig så att alla kan förstå.

1:2 De som arbetar i Göteborgs Stad ska tänka på att många olika saker har betydelse för hur livet blir för barn, vuxna och familjer med funktionsnedsättning. Detta helhetsperspektiv är viktigt.

1:3 De som är anställda i Göteborgs Stad ska samarbeta med varandra även om de arbetar på olika förvaltningar i staden. De ska också samarbeta med andra organisationer. Denna samverkan behövs för att personer med funktionsnedsättning ska ha ett självständigt liv på lika villkor som andra.

1:4 De som är anställda i Göteborgs Stad ska förstå att personer med funktionsnedsättning är på olika sätt och behöver olika saker. Precis som alla andra. Att alltid tänka på att människor är olika och behöver olika saker kallas ibland att arbeta normmedvetet.

Det är viktigt att de som arbetar i Göteborgs Stad kan förstå vad de personer de möter vill och behöver.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser.

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Nämnden för funktionsstöd
- Socialnämnden centrum
- Socialnämnden Hisingen
- Socialnämnden nordost
- Socialnämnden sydväst
- Äldre samt vård- och omsorgsnämnden

2. Rätten till information och kommunikation

Personer med funktionsnedsättning har **rätt** att få information och bli lyssnade till på lika villkor som andra. Därför behövs tillgänglig information.

Om någon behöver få information på till exempel teckenspråk eller punktskrift så ska de få det.

Problem

Många anställda på myndigheter och i kommuner kan för lite om tillgänglig information.

De som arbetar i Göteborgs Stad med att ge stöd till personer med funktionsnedsättning ska kunna använda digital teknik som datorer, surfplattor och smarta telefoner. Det kan vara viktiga hjälpmedel när man ska prata och förstå varandra. Det kan också hjälpa den som har en funktionsnedsättning att kunna vara mer självständig.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning får information och kommunicerar med Göteborgs Stad på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

2:1 Göteborgs Stad ska anpassa och utveckla sin kommunikation så att alla kan förstå informationen och tala om vad de behöver och vad de tycker.

2:2 Göteborgs Stad ska bli bättre på att använda tekniska och digitala lösningar,

så att tillgängligheten ökar
för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser.

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Nämnden för Intraservice
- Nämnden för konsument och medborgarservice
- Kommunstyrelsen

3. Rätten till demokratisk delaktighet

Personer med funktionsnedsättning
har **rätt** att delta och påverka
i det politiska livet
på lika villkor som andra.

Det innebär bland annat att kunna:

- rösta
- ha politiska uppdrag
- säga vad man tycker
- delta i en förening.

Då behövs tillgänglighet.

Barn med funktionsnedsättning har rätt att få stöd
så att de kan säga vad de tycker
i frågor som rör barn.

Problem

Det finns vallokaler i Göteborg som inte är tillgängliga
och det kan vara svårt att få hjälp när man är där.

Information om valet kan vara svår att förstå
om man har en funktionsnedsättning.

Informationen behöver bli tillgänglig.

Det är få personer med funktionsnedsättning som är politiker.

Göteborgs Stad gör olika undersökningar
för att få veta hur det fungerar

och för att förbättra olika saker.

För att få veta hur det är för personer med funktionsnedsättning
behöver staden fråga

om den som svarar på frågorna har en funktionsnedsättning.

Mål att uppnå:

*Personer med funktionsnedsättning
kan använda sina demokratiska rättigheter.
De kan delta och påverka
på lika villkor som andra.*

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

3:1 Göteborgs Stad ska se till att personer med funktionsnedsättning kan rösta och påverka stadens utveckling på lika villkor som andra.

3:2 Göteborgs Stad ska se till att personer med funktionsnedsättning kan delta i samhället och i föreningar på lika villkor som andra.

3:3 När Göteborgs Stad gör undersökningar ska man fråga om den som svarar till exempel har en funktionsnedsättning. Då kan man få veta om det är någon grupp som inte får det som de har rätt till och blir diskriminerade.

3:4 Göteborgs Stad ska bjuda in och samtala med organisationer för personer med funktionsnedsättning i frågor som kan påverka deras medlemmar.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser.

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Valnämnden
- Nämnden för konsument och medborgarservice
- Trafiknämnden
- Lokalnämnden

4. Rätten till ett tryggt liv

Personer med funktionsnedsättning har rätt till trygghet.

Ingen ska behöva vara rädd.

I stadens planer om vad som ska göras om det blir en kris i samhället ska personer med funktionsnedsättning finnas med.

Alla ska kunna förstå viktig information i en kris.

Om personal har kunskaper om funktionshinder blir bemötandet bättre.

Det bidrar till att det känns tryggt.

Problem

Fler personer med funktionsnedsättning säger att de blivit slagna eller elakt behandlade än andra göteborgare.

Det gäller särskilt kvinnor.

Det är dubbelt så vanligt att elever med funktionsnedsättning känner sig otrygga i skolan.

Personer med funktionsnedsättning är ofta mer beroende av människor i sin omgivning.

Då kan det vara svårt att skydda sig själva från våld och elakheter.

Fler barn med funktionsnedsättning blir slagna eller elakt behandlade jämfört med andra barn.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning

lever ett tryggt liv

på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

4:1 Alla som arbetar i Göteborg Stad ska vara bra på att upptäcka våld och elakheter och de ska arbeta på ett sådant sätt att det inte ska hända.

De personer som behöver stöd ska få det.

4:2 Göteborgs Stad ska vara väl förberedd om det uppstår en kris eller en katastrof. Då ska staden ha en plan för personer med funktionsnedsättning.

4:3 Göteborgs Stad ska informera om kriser, så att alla personer med funktionsnedsättning kan förstå.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar.

5. Rätten till bästa möjliga hälsa

Personer med funktionsnedsättning har **rätt** till bästa möjliga hälsa utan diskriminering.

Det innebär att på lika villkor som andra få tillgång till bra och nyttig mat, idrott och rörelse, att kunna träffa kompisar och till exempel få komma på hälsoundersökningar på samma villkor som andra.

Personer med funktionsnedsättning som behöver hjälp för att få läkarvård ska få det. Det ska finnas hjälpmedel för den som behöver. Den som skadats ska få bra rehabilitering för att få tillbaka sina förmågor. Den som behöver utveckla och träna sina funktioner ska kunna få habilitering.

Problem

Det är vanligare att personer med funktionsnedsättning säger att de har sämre hälsa än andra göteborgare.

Det gäller särskilt kvinnor. Många kvinnor med funktionsnedsättning har funderat på att ta livet av sig.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

5:1 De som arbetar i Göteborgs Stad ska ha kunskap om funktionsnedsättningar och vad som påverkar hälsan när man har en funktionsnedsättning.

5:2 De som arbetar i Göteborgs Stad ska samarbeta med andra så att personer med funktionsnedsättning får bästa möjliga hälsa.

5:3 Göteborgs Stad ska hjälpa dem som behöver att få hälso- och sjukvård på lika villkor som andra. Staden ska också se till att personer med funktionsnedsättning kan få bästa möjliga hälsa.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser.

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Nämnden för funktionsstöd
- Socialnämnden centrum
- Socialnämnden Hisingen
- Socialnämnden Nordost
- Socialnämnden sydväst
- Äldre samt vård- och omsorgsnämnden
- Förskolenämnden
- Grundskolenämnden
- Utbildningsnämnden
- Kulturnämnden
- Idrotts- och föreningsnämnden

6. Rätten till utbildning

Personer med funktionsnedsättning har **rätt** till utbildning på samma sätt som andra.

För att veta hur elever med funktionsnedsättning har det i skolan måste staden göra undersökningar.

När barn ska byta skola eller klass är det viktigt att samarbetet mellan skolorna fungerar bra. Annars får inte den nya skolan veta vilka behov som barnet har.

Fysisk tillgänglighet handlar om att kunna ta sig till skolan och kunna röra sig i skolan och på skolgården.

Pedagogisk tillgänglighet handlar om att kunna förstå och lära det som läraren säger.

Social tillgänglighet handlar om att ha kompisar på rasten och känna att man trivs i skolan.

Allt detta skapar inkludering.
Det är lika viktigt under skoldagen som på fritids och på korttidstillsynen.

Problem

Det är för få personer med funktionsnedsättning som fortsätter att studera på högskola eller universitet. Då är det svårare att få ett jobb.

Det är dubbelt så vanligt att elever med funktionsnedsättning känner sig otrygga i skolan.

Skolorna är för dåliga på att samarbeta.
Skolans personal behöver samarbeta mera.
Skolan behöver också samarbeta med till exempel

- barn- och ungdomspsykiatri
- socialtjänsten
- habiliteringen
- samt med barnets föräldrar.

Göteborgs Stad undersöker inte regelbundet hur det går för elever med funktionsnedsättning i skolan.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att nå utbildningens mål på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

6:1 De som arbetar med att planera i Göteborgs Stad ska samarbeta så att det fungerar bättre när elever med funktionsnedsättning byter skola.

På samma sätt behöver övergången från skola till arbetsliv fungera bättre.

6:2 De som arbetar i Göteborgs Stad behöver lära sig mer om funktionsnedsättningar, så att de tidigt kan se om en elev behöver stöd för att lyckas i skolan.

6:3 Göteborgs Stad ska arbeta aktivt för att barnen i skolan ska känna sig trygga och trivas. Det gäller att planera, genomföra, följa upp för att se hur det gick och ordna det som blev fel. Sedan är det dags att börja planera igen.

Ansvariga:

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Förskolenämnden
- Grundskolenämnden
- Utbildningsnämnden
- Nämnden för funktionsstöd
- Socialnämnden centrum
- Socialnämnden Hisingen
- Socialnämnden Nordost
- Socialnämnden sydväst
- Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
- Lokalnämnden
- Trafiknämnden

7. Rätten till arbete och sysselsättning

Personer med funktionsnedsättning har **rätt** att delta på arbetsmarknaden, i arbetslivet eller i annan meningsfull sysselsättning.

Ibland behövs det anpassningar. Arbetet med att anställa nya medarbetare behöver också bli bättre, så att ingen som söker jobb blir diskriminerad. Då kan fler personer med funktionsnedsättning få arbete i Göteborgs Stad.

Problem

Många personer med funktionsnedsättning är arbetslösa.
Det finns många ungdomar med funktionsnedsättning
som varken arbetar eller studerar.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning
har arbete
eller meningsfull sysselsättning.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

7:1 Göteborgs Stad ska anställa
fler personer med funktionsnedsättning.
Arbetsplatserna ska vara tillgängliga.

7:2 Göteborgs Stad ska samarbeta med Arbetsförmedlingen
och Försäkringskassan och privata företag
för att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta.
När gymnasieskolan tar slut är detta samarbete extra viktigt.

7:3 Göteborgs Stad ska ta fram praktikplatser
och meningsfull sysselsättning
för personer med funktionsnedsättning.

7:4 Arbetsgivaren Göteborgs Stad
ska arbeta aktivt för att förhindra diskriminering.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser.

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
- Inköps- och upphandlingsnämnden
- Utbildningsnämnden
- Nämnden för funktionsstöd
- Socialnämnden centrum
- Socialnämnden Hisingen
- Socialnämnden Nordost
- Socialnämnden sydväst
- Styrelser inom Business region Göteborgskoncernen, näringsliv
- Kommunstyrelsen

8. Rätten till fungerande bostad

Personer med funktionsnedsättning
har **rätt** till en tillgänglig bostad
och att leva ett självständigt liv
i ett samhälle med lika valmöjligheter som andra.

Man ska kunna påverka var man ska bo
och hur man ska bo.
Man ska kunna påverka om man ska ha stöd i bostaden.
Bostaden ska vara tillgänglig
och inte kosta för mycket.

Problem

Många bostäder är otillgängliga
för personer med funktionsnedsättning.
Det finns för få bostäder med särskild service.
De som finns är inte utspridda över hela Göteborg.
Det behövs fler tillgängliga bostäder.

Mål att uppnå:

*Personer med funktionsnedsättning
har en fungerande bostad
på lika villkor som andra.*

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

8:1 När Göteborgs Stad bygger nya hus
så ska de byggas tillgängliga från början.

8:2 Det ska finnas en plan för
hur Göteborgs Stad ska hitta
och ta bort hinder i bostäder.

8:3 När Göteborgs Stad renoverar stora hus
ska staden arbeta för att göra fler bostäder tillgängliga.

Ansvariga:

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Fastighetsnämnden
- Lokalnämnden
- Byggnadsnämnden
- Nämnden för funktionsstöd
- Socialnämnden centrum
- Socialnämnden Hisingen
- Socialnämnden nordost
- Socialnämnden sydväst
- Äldre samt vård- och omsorgsnämnden
- Styrelser inom Framtiden-koncernen, bostäder
- Styrelser inom Higab koncernen i kluster lokaler

9. Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer

Personer med funktionsnedsättning har rätt till en tillgänglig inne- och utemiljö som alla kan använda.

Det kan till exempel vara inne i stadens idrottshallar eller utomhus på vägen dit.

Att kunna resa och förflytta sig i Göteborg är en förutsättning för att alla ska kunna delta på lika villkor som andra.

Problem

Alla enkelt avhjälpta hinder är inte borttagna. Många saker kan inte användas av alla.

Många personer med funktionsnedsättning låter bli att resa eller förflytta sig eftersom det inte är tillgängligt.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning kan förflytta sig i Göteborg.

De kan använda alla stadens inne- och utemiljöer på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

9:1 Göteborgs Stad ska kräva att det som ska byggas nytt och det som ska renoveras ska bli universellt utformat.

Universellt utformat betyder att det är tillgängligt så att alla kan använda det.

9:2 De hinder som är enkla att ta bort ska Göteborgs Stad ta bort. Det gäller både inomhus och utomhus.

9:3 Göteborgs Stad ska se till att personer med funktionsnedsättning kan resa i staden på lika villkor som andra. Bussar och spårvagnar ska vara tillgängliga. Det ska finnas färdtjänst för dem som behöver det.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser.

Dessa nämnder har ett särskilt ansvar:

- Trafiknämnden
- Park- och naturnämnden
- Lokalnämnden
- Byggnadsnämnden
- Idrotts- och föreningsnämnden
- Fastighetsnämnden
- Styrelser inom Framtiden-koncernen, bostäder
- Styrelser inom Higab koncernen, lokaler

10. Rätten till en meningsfull fritid

Personer med funktionsnedsättning har rätt att på lika villkor som andra kunna välja vad man vill göra på sin fritid. Det kan till exempel vara teater eller idrott.

Problem

Personer med funktionsnedsättning rör sig mindre än andra på fritiden.

Barn med funktionsnedsättning har svårt att delta i fritidsaktiviteter utan hjälp från sina föräldrar.

Det finns fritidsaktiviteter där man saknar kunskaper, som behövs för att alla med funktionsnedsättning ska känna sig välkomna och kunna vara med som alla andra.

Det kan kosta mer pengar för personer med funktionsnedsättning att få en bra fritid.

Det kan också vara svårt att hitta information om vilka fritidsaktiviteter som finns.

Mål att uppnå:

Personer med funktionsnedsättning kan ha fritidsaktiviteter på lika villkor som andra.

Så ska vi nå målen – prioriterade strategier

10:1 De som arbetar i Göteborgs Stad ska samarbeta och ta bort hinder så att personer med funktionsnedsättning kan ha en bra fritid på lika villkor som andra.

10:2 Göteborgs Stad ska bidra till att fler kan få en bra fritid.

Ansvariga:

Nämnder som har ett särskilt ansvar:

- Kulturnämnden
- Idrotts- och föreningsnämnden
- Trafiknämnden
- Lokalnämnden
- Nämnden för funktionsstöd
- Socialnämnden centrum
- Socialnämnden Hisingen
- Socialnämnden nordost
- Socialnämnden sydväst
- Styrelser inom Göteborg & CO koncernen - turism, kultur & evenemang.

Lättläst text: Ylva Bjelle